

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра теорії та історії держави і права

ПРИВІТАЮ

ЮРИДИЧНИЙ
ФАКУЛЬТЕТ

Декан юридичного факультету
Олена ЯРА
"13" вересня 2024 р.

"СХВАЛЕНО"

на засіданні кафедри теорії та
історії держави і права
Протокол №3 від "13" вересня 2024 р.
В.о. завідувача кафедри
Ірина ЄРМОЛЕНКО

"РОЗГЛЯНУТО"

Гарант ОП "Право"
Інна ГОРІСЛАВСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"Судова правотворчість"

Галузь знань	08 "Право"
Спеціальність	081 "Право"
Освітня програма	"Право"
Факультет	юридичний
Розробниця:	Віра Качур, кандидатка юридичних наук, доцентка, професорка кафедри теорії та історії держави і права

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни «Філософія права»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	магістр	
Спеціальність	081 Право	
Освітня програма	Право	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибірков а	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	2	-
Семестр	3	-
Лекційні заняття	26 год.	-
Практичні, семінарські заняття	13 год.	-
Самостійна робота	81 год.	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3	-

1. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета – надати здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти системно-структурне уявлення про специфіку судової правотворчості та її форм на основі аналізу судової як національної, так і зарубіжної практики (дослідження результатів судової правотворчості у юридичній науковій літературі), судових прецедентів та правових позицій суддів, судового розсуду та правоположень.

Завдання – розуміти теоретико-методологічні основи дослідження судової правотворчості; мати уявлення про історико-правові засади судової правотворчості; розуміти особливості судової правотворчості у міжнародної правосудді; з'ясувати місце судової правотворчості в системі джерел права України; розкрити значення судової правотворчості для забезпечення верховенства права; мати уяву про акти судової правотворчості та технологію їх створення; виховати творчу та активну особистість.

Після засвоєння дисципліни магістри права повинні набути таких **компетентностей**:

інтегральна компетентність:

– здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загально-професійні компетенції:

- здатність розуміти предметну область судової правотворчості, здатність до критичного мислення, аналізу та оцінки сучасних теоретико-правових досягнень (ЗК1);
- здатність планувати і вирішувати завдання власного професійного та особистісного розвитку, вчитися і оволодівати новими знаннями, шукати обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел (ЗК 3), проводити теоретико-правові наукові пошуки на відповідному рівні (ЗК2);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) при аналізі актів судової правотворчості (ЗК6) та приймати обґрунтовані рішення (ЗК7)
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (ЗК8).

спеціально-професійні компетенції:

- здатність усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (СК 1), а також утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності (СК12);
- здатність усвідомлювати рівні можливості, гендерні проблеми, проявляти толерантність і повагу до різноманіття і мультикультурності, розуміти положення Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини та вплив практики ЄСПЛ на розвиток правової системи через втілення цих засад у теоретико-правових положеннях щодо людини (СК 3);
- здатність розуміти та використовувати положення правових доктрин при формуванні правової та нормотворчої політики держави, а також у процесі здійснення правозастосування (СК5);
- здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення та надавати розгорнуту юридичну аргументацію (СК 6);
- здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні (СК7)
- здатність застосувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та здатність оцінювати правозастосовну діяльність (СК9);
- здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування (СК10);
- здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів (СК11);
- здатність доносити до фахівців і нефаківців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією (СК13);
- здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості (СК15).

Очікувані та програмні результати вивчення навчальної дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент/ка повинен/на:

знати і вміти:

- виявляти закономірності і динаміку розвитку головних напрямів теоретико- правових вчень, оцінювати природу та характер суспільних явищ та процесів, виявляти межі та механізми їх правового регулювання, що ґрунтуються на базових положеннях теорії\ права про судову правотворчість (РН1);
- використовуючи положень теорії права співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними стандартами (РН2);
- проводити збір загальної та наукової інформації правового та теоретико-правового характеру та перевіряти її на достовірність, використовуючи різні методи правової науки (РН 3);

- комплексно інтерпретувати складні правові проблеми, аргументувати висновки та вміти їх представляти громадськості (РН4);
- зв'язувати отримані правові знання з практичними завданнями вирішення проблем українського суспільства, обґрунтовано сформулювати власну правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи (РН6);
- виявляти закономірності та динаміку розвитку структурних частин судової правотворчості, дискутувати зі складних правових проблем, запропоновувати варіанти їх розв'язання, базуючись на вихідних положень теорії права та правової науки загалом (РН7);
- оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, вміло використовувати отриману інформацію для проведення як наукових досліджень, так і здійснення практичної діяльності (РН8);
- формулювати і вирішувати завдання, які вимагають поглиблених професійних знань, базуючись на правових знаннях генерувати нові ідеї та використовувати нові підходи при наданні правничих послуг (РН 9).

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 (60 годин)

Тема 1. Вступ до судової правотворчості (20 год.)

Теоретико-методологічні основи дослідження судової правотворчості. Стан розробки проблеми судової правотворчості у вітчизняній та зарубіжній літературі. Загальнотеоретичні концепції судової правотворчості. Позитивні та негативні аспекти судової правотворчості.

Загальнотеоретична характеристика судової правотворчості. Поняття та ознаки судової правотворчості, її співвідношення з іншими суміжними поняттями. Суб'єкти судової правотворчості. Функціональне призначення судової правотворчості. Мета і результати судової правотворчості. Види судової правотворчості та їх характеристика.

Тема 2. Історико-правові засади судової правотворчості (20 год.)

Судова правотворчість у країнах Стародавнього світу. Судова правотворчість у період Середньовіччя. Судова правотворчість Нового часу. Особливості судової правотворчості в різних типах правових система на сучасному етапі.

Тема 3. Судова правотворчість у міжнародному правосудді (20 год.)

Судовий прецедент у діяльності міжнародних юрисдикційних органів. Практика Суду ООН. Практика Постійної палати міжнародного правосуддя.

Судовий прецедент у діяльності Європейського суду з прав людини. Способи використання практики Європейського Суду з прав людини при обґрунтуванні правових позицій. Комплексний підхід до оцінки рішень Європейського суду з прав людини.

Судовий прецедент у праві Європейського союзу. Суд ЄС. Доктрина *acte éclairé*.

Змістовий модуль 2 (60 годин)

Тема 4. Судова правотворчість і джерела права (15 год.)

Конкуренція термінів «джерело права» та «форма права». Сучасні вчення про джерела права. Система джерел права України.

Поняття та види актів судової правотворчості. Судові рішення в системі джерел права України. Нормативність актів судової правотворчості: еволюція поглядів у вітчизняному правознавстві. Нормативний зміст актів міжнародних юрисдикційних органів для України.

Судова практика як джерело права.

Тема 5. Акти судової правотворчості (15 год.)

Судова практика Конституційного Суду України та її роль у національній правотворчості. Загальна характеристика рішень Конституційного Суду України. Правова природа рішень Конституційного Суду України.

Правова природа актів Верховного Суду України. Судова практика судів загальної юрисдикції та її роль у правотворчості в Україні.

Проблеми та перспективи вдосконалення взаємовпливу судової практики та правотворчості в Україні. Специфіка інтерпретаційних актів судової влади.

Судова правотворча технологія: поняття, ознаки, склад, види. Техніко-правові засоби судової правотворчості. Технологічні процедури судової правотворчості.

Тема 6. Судова правотворчість і верховенство права (15 год.)

Принцип верховенства права як засада справедливого правосуддя: загальнотеоретична характеристика. Конституційна формула, нормативний зміст, доктринальні підходи до розуміння. Складові й критерії верховенства права та забезпечення ефективності їх реалізації судовою владою.

Довіра до суду як необхідна передумова ефективного й справедливого правосуддя. Перелік елементів механізму відновлення довіри до суду.

Судова практика і відтворення принципу верховенства права. Загальні тенденції застосування принципу верховенства права та його складових у судових рішеннях України.

Тема 7. Межі судової правотворчості (15 год.)

Теоретико-правові аспекти розуміння меж здійснення судової правотворчості. Поняття та сутність меж здійснення судової правотворчості. Класифікація меж здійснення судової правотворчості. Організаційні та компетенційні межі здійснення судової правотворчості.

Прикладні засади меж здійснення судової правотворчості. Юридична відповідальність за порушення меж судової правотворчості. Удосконалення меж здійснення судової правотворчості у сучасних умовах реформування правосуддя.

Структура навчальної дисципліни «Судова правотворчість» для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	тижні	усього	у тому числі				
л			п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Змістовий модуль 1. (60 годин)</i>							
Вступ до судової правотворчості	1-2	20	4	2	-	-	14
Історико-правові засади судової правотворчості	3-4	20	4	2			14
Судова правотворчість у міжнародному правосудді	5-6	20	4	2			14
Разом за змістовим модулем 1		60	12	6	-	-	42
<i>Змістовий модуль 2 (60 годин)</i>							
Судова правотворчість і джерела права	7-8	15	4	2	-	-	9
Акти судової правотворчості	9-10	15	4	2	-	-	9
Судова правотворчість і верховенство права	11-12	15	4	2	-	-	9

Межі судової правотворчості	13	15	2	1	-	-	12
Разом за змістовим модулем 2		60	14	7	-	-	39
Усього за семестр		120	26	13	-	-	81

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до судової правотворчості	2
2	Історико-правові засади судової правотворчості	2
3	Судова творчість у міжнародному правосудді	2
4	Судова правотворчість і джерела права	2
5	Акти судової правотворчості	2
6	Судова правотворчість і верховенство права	2
7	Межі судової правотворчості	1
Разом		13

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до судової правотворчості	14
2	Історико-правові засади судової правотворчості	14
3	Судова творчість у міжнародному правосудді	14
4	Судова правотворчість і джерела права	9
5	Акти судової правотворчості	9
6	Судова правотворчість і верховенство права	9
7	Межі судової правотворчості	12
Разом		81

5. Засоби діагностики результатів навчання

- попереднє тестування чи контрольна робота на початку вивчення ОК для виявлення рівня знань здобувачами вищої освіти ключових змістових модулів тих навчальних дисциплін, які забезпечують засвоєння правової соціології у відповідності зі структурно-логічною схемою її вивчення;

- виконання письмових завдань для перевірки і оцінювання рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до кожного навчального заняття і якості засвоєння ними навчального матеріалу, що вивчається на занятті;

- інтерактивні вправи (тренінги, фасилітація тощо) для діагностики НПП результатів контролю якості засвоєння студентами теми винесеного на практичне заняття, а також змістовно-логічних зв'язків елементів самого практичного завдання, а також змістовно-логічних зв'язків з іншими практичними завданнями як певного змістового модуля, так і з іншими змістовими модулями навчальної дисципліни; інтерактивні вправи також допомагають у проведенні із здобувачами вищої освіти виховної роботи

- усні опитування-бесіди під час лекцій чи практичних занять для виявлення рівня розуміння здобувачами вищої освіти ролі і місця навчальної дисципліни в системі підготовки їх за спеціальністю;

- виконання *самостійного завдання* для виявлення рівня розуміння змістовно-логічних зв'язків навчальної дисципліни з раніше засвоєними навчальними дисциплінами, що її забезпечують у формі наукових доповідей чи повідомлень;
- *модульний контроль* для перевірки і оцінювання якості засвоєння студентами кожного змістовного модуля навчальної дисципліни; здійснюється у формі контрольних запитань і тестових завдань. У залежності від функціонального призначення контрольних запитань і завдань можна виділити: контрольні запитання на розпізнавання; контрольні запитання, що передбачають побудову відповіді шляхом зіставлень або протиставлень; контрольні запитання, що передбачають дії аналітичного характеру; контрольні запитання, що передбачають побудову синтезованої відповіді; контрольні запитання-задачі комплексного типу, що вимагають побудови складних умовиводів; контрольні запитання, що вимагають евристичних рішень;
- *самоконтроль*, який полягає в усвідомленому регулюванні студентом своєї діяльності задля забезпечення таких її результатів, які б відповідали поставленим цілям, вимогам, нормам, правилам, зразкам.
- *екзамен* для перевірки і оцінювання отриманих студентами знань, умінь та ступеня опанування ними практичних навичок, а також розвиток теоретичного мислення і демонстрування практичних навичок в обсязі вимог програми навчальної дисципліни;
- *feedback* для самоаналізу НПП власної педагогічної діяльності за результатами контролю якості засвоєння студентами змісту навчальної дисципліни.

6. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни “Філософія права” використовуються такі групи методів навчання, як:

- 1) методи за джерелами знань – словесні (бесіда, лекція, інструктаж, робота з книгою, репродуктивний метод), наочні (демонстрація, ілюстрація, відеоряд), практичні (практична робота, вправи);
- 2) методи навчання за характером логіки пізнання (індуктивний, дедуктивний);
- 3) методи навчання за рівнем самостійної розумово-пізнавальної діяльності (проблемний виклад, частково-пошуковий метод, дослідницький метод, метод проблемного викладання, конспектування, складання аналітичних оглядів, написання есе тощо).

7. Методи оцінювання

В умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою оцінювання якості знань здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом поточного, проміжного (модульного), підсумкового (семестрового) контролю:

- *поточний контроль* – це оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час практичних занять, якості виконання домашніх завдань, самостійної роботи та активності на лекційних та практичних заняттях. На практичному занятті здобувач вищої освіти може заробити максимум 10 балів (5 балів аудиторна робота, 5 балів за виконанні письмово практичні завдання до заняття). Аудиторна робота: 1 бал за термінологічну розминку, 4 бали за виконання аудиторного колективного чи індивідуального заняття. Письмова робота: 5 балів – “відмінно” (за вичерпну, бездоганну відповідь, відсутність проявів академічної недоброчесності, повне дотримання вимог завдання, власна думка); 4 бали – “добре” (за вичерпну відповідь, відсутність проявів академічної недоброчесності, повне дотримання вимог завдання), 3 бали – “задовільно” (за неповну відповідь, відсутність проявів академічної недоброчесності, дотримання вимог), до 2 балів (виконано окремі завдання, дотримано частини вимог). Якщо відповіді як такої немає або вона неадекватна поставленому завданню, містить грубі помилки чи прояви академічної недоброчесності, то у журналі обліку успішності ставиться “-1” бал. Відпрацювання заборгованостей проводиться згідно графіку. Максимальна кількість балів при поточному контролі - 70.

- *проміжний (модульний) контроль* по закінченню кожного змістового модуля відповідно до графіка у вигляді тестування, письмових контрольних робіт, усних

колоквіумів тощо. Вид контрольного заходу та методика врахування складових модульного контролю при визначенні оцінки розробляється викладачем і затверджується на кафедрі. Максимальна кількість балів, які може отримати здобувач вищої освіти під час виконання модульного контролю становить 30 балів.

- підсумковий (семестровий) контроль – проводиться в кінці семестру у формі екзамену. Екзаменаційне завдання включає два 2 теоретичні питання (по 10 балів кожне), 7 тестових завдань різних рівнів (по 1 балу за кожне) 1 практичне завдання (3 бали). Завершується екзамен усною співбесідою. Це дозволяє оцінити системне, а не фрагментарне засвоєння навчального матеріалу і не може бути зведений до рівня поточних фрагментарних форм контролю.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Оцінювання знань здобувача/здобувачки вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться у національні оцінки згідно табл. 1 “Положення про екзамени та заліки у НУБіП України”.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка національна	Рейтинг студента, бали
Відмінно	90 – 100
Добре	74 – 89
Задовільно	60 – 73
Незадовільно	0 – 59

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{дис}$ (до 100 балів) одержавний рейтинг з атестації $R_{ат}$ (до 30 балів) додається до рейтингу студента з навчальної роботи $R_{нр}$ (до 70 балів): $R_{дис} = R_{нр} + R_{ат}$

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Плани практичних занять та методичні вказівки щодо їх виконання з дисципліни «Судова правотворчість» для магістрів спеціальності 081 «Право» денної форми навчання / Укладачка: Віра Качур. К.: НУБіП, 2022.

2. Електронний навчальний курс «Судова правотворчість».

URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=595>

10. Рекомендовані джерела інформації

Базова

1. Качур, V. (2022). Theoretical and applied aspects of understanding the concept “legal orientation” in legal science. *Law. Human. Environment*, 13(4), 26-39. <https://doi.org/10.31548/law2022.04.003>

2. Іванюра І.С., Шевченко Д.В., Сівець А.С. Судова правотворчість: природна особливість правосуддя чи його аномалія? *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2021. Вип. 67. С. 296-301.

3. Ільков В. Судове рішення як джерело права в адміністративному судочинстві України. *Jurnalul Juridic național: Teorie și Practică*. 2019. № 4. С. 65–67.

4. Качур В. Правова позиція суб'єкта тлумачення права як прояв його правової культури. «*Актуальні питання публічного та приватного права в контексті системних реформ*» (м. Ужгород, 14-15 травня 2021 р.). Херсон : Видавничий дім "Гельветика", 2021. С.6-8.

5. Качур В. Роль освіти у формуванні правової культури як ціннісної основи солідаризації українського суспільства (на прикладі кафедри теорії та історії держави і права НУБіП України). *Ціннісно-орієнтований підхід в освіті і виклики*

євроінтеграції: матер. II Міжнар. наук.-метод. конф. (Суми, 28-29 травня 2021 р.) / ред. колегія : В.М. Завгородня, А.М. Куліш, та ін. Суми : Сумський державний університет, 201. С.82-87.

6. Качур В. Вплив правових цінностей на формування правової культури суб'єктів права. Проблеми юридичної науки очима молодих науковців: зб. наук. пр. XIV Всеукр.наук.-практ. онлайн-конф. (м.Київ, 11 березня 2021 р.). К., 2021. С.34-36.

7. Качур В.О. Категорія «цінність» у теорії правової культури: до визначення поняття. *Право. Людина. Довкілля: науково-практичний журнал*. 2020. 11(1). С. 6-12. <https://doi.org/10.31548/law2020.01.001>

8. Качур В.О. Місце категорії «переконавання» у теорії правової культури. «Реформування правової системи держави» (м. Ужгород, 26-27 червня 2020 р.). Херсон : Видавничий дім "Гельветика", 2020. С. 9-12.

9. Качур В.О. Місце ціннісних орієнтацій в структурі моральної та правової культур. Суперечності взаємодії моралі і права в сучасному суспільстві : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 22 травня 2020 р. / НЮУ ім. Ярослава Мудрого. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. С.348-351.

10. Качур В.О. Ціннісні орієнтири сучасного приватного права. Актуальні проблеми приватного права в умовах євроінтеграційних процесів в Україні: збірник тез доповідей учасників науково-практичного семінару (13 листопада 2020 року) / за заг. ред. М. С. Долинської, І. В. Красницького, Ю. М. Юркевича. Львів: ЛьвДУВС, 2020. С.64-67.

11. Качур В.О., Протосавицька Л.С. Місце категорії «цінність» у теорії правової культури. *Modern achievements of EU countries and Ukraine in the area of law* : Collective monograph. Riga : Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2020. P.1. S.225-253.

12. Козюбра М. Судова правотворчість: аномалія чи іманентна властивість правосуддя. *Право України*. 2016. № 10. С. 38-48.

13. Комар П. А. Роль судової правотворчості в утвердженні принципу верховенства права: дис. ... доктора філософії з галузі знань 08 «Право». Вінниця, 2021. 242 с.

14. Константиний О. «Вторинні» джерела права адміністративного судочинства України. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2019. № 5(39). С. 59-62.

15. Кузнєцова Н.С. Еволюція поглядів на проблему судової правотворчості у європейській континентально-правовій доктрині. *Право України*. 2016. № 10. С. 28–37

16. Кунянський С. Чому практика Верховного Суду України не є обов'язковою. 2018. URL: <https://kuniansky.com.ua/all/omitted-case-canon/>.

17. Остафійчук Л.А. Проблеми доступу до правосуддя. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні*: Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівець, 16 жовтня 2020р.); [редкол.: О.В. Щербанюк (голова), Л.Г. Бзова (відпов. секр.) та ін.]. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2020. 406 с.

18. Попов К.Л. Закон vs судова практика: пошук балансу (на прикладі правових позицій у справах про адміністративні правопорушення). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 9. С. 183–186.

19. Рекомендації СМ/Рес (2010) 12 «Судді: Незалежність, ефективність і відповідальність», прийнятої Комітетом Міністрів Ради Європи 17 листопада 2010 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a38#Text.

20. Рябченко Ю.Ю. Судова правотворчість як спосіб забезпечення верховенства права. *Право і суспільство*. 2022. № 1. С. 62–68.

21. Саветчук Н.М. Поняття та сутність судового прецеденту як джерела права: загальнотеоретичні основи. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2020. № 52. С. 178–191.

22. Смичок Є.М. Співвідношення судової доктрини в доктрині податкового права з іншими правовими категоріями. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2020. № 4. Т. 1. С. 156–161.

23. Соломонюк О. Я. Проблематика судової правотворчості в науковій літературі. *Молодий вчений*. 2018. № 7(1). С. 232-235.

24. Спінчевська О. М. Юридичні позиції Конституційного Суду України як джерело правового регулювання конституційного юрисдикційного процесу. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 3 (116). С. 57 -67.
25. Стецик Н.В. Запровадження прецедентної практики верховних судів у пострадянських правових системах. *Вісник Верховного Суду України*. 2017. № 11–12 (207– 208). С. 66–72.
26. Стецик Н.В. Судова правотворчість: загальнотеоретична характеристика. *Часопис Академії адвокатури України*. 2010. № 8 (3). С. 1-5.
27. Чимний Р. Перший заступник Голови ВС Ярослав Романюк: «Лише ухваленням прецедентних рішень забезпечити єдність практики в цілому неможливо». *Закон і бізнес*. 2012. № 35. URL: <https://zib.com.ua/ua/print/11302.html>.
28. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні. Київ : Реферат, 2007. 640 с.
29. Ясинок Д.М. Уніфікація процесуального законодавства у сфері судової правотворчості та її меж. *Київський часопис права*. 2021. № 3. С. 98-102.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Офіційний вебпортал. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/1539>
2. Верховний суд України / Судова влада України. Режим доступу: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
3. Конституційний Суд України / Офіційний вебсайт. Режим доступу: <https://ccu.gov.ua/>
4. Європейський суд з прав людини / The European Court of Human Rights. Режим доступу: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c>
5. ВідеOVERсія Міжнародної конференції «Судова правотворчість у механізмі забезпечення принципу верховенства права в умовах реформування правосуддя». Режим доступу: [https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(print\)/79ED05E3BA72DF55C22580840039696D](https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(print)/79ED05E3BA72DF55C22580840039696D)